

УДК 78.071.2; 78.03

ББК 85.310.71

Ігор Дем'янець

КАМЕРНИЙ ХОР “ЛЕГЕНДА” В КОНТЕКСТІ ВИКОНАВСЬКИХ ТРАДИЦІЙ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

Стаття розглядає творчий шлях муніципального камерного хору “Легенда” (з міста Дрогобич), періоди його становлення, формування виконавського стилю та перспективи розвитку.

Ключові слова: *хорове мистецтво, музична культура, диригент.*

Серед сучасних муніципальних хорових колективів України (“Київ”, “Гілея” (Полтава), “Gloria” (Львів), “Воскресіння” Свято-Воскресенського кафедрального собору (Рівне), “Оранта” (Луцьк), “Таврійський благовіст” (Сімферополь), “Галицькі передзвони” (Івано-Франківськ), камерних колективів Вінниці, Харкова, Одеси, Ужгорода, Кіровограда, Дніпропетровська тощо), які з кожним роком усе більше вдосконалюють свою виконавську майстерність у концертних і конкурсних виступах, особливе місце займає камерний хор “Легенда” (Дрогобич). Про це свідчать численні публікації і рецензії [5; 6; 7; 10; 11; 12; 13]. Але вони лише частково охоплюють шлях становлення колективу та його творчі здобутки.

Мета статті – провести аналіз творчої діяльності камерного хору “Легенда” протягом усього періоду становлення, розвитку (зародження, утвердження, визначення стилю) та перспектив. Для досягнення цієї мети важливо представити основні виконавські традиції західноукраїнського хорового мистецтва другої половини ХХ століття (на матеріалах музикознавчих публікацій і спогадів хорових диригентів того часу), висвітлити найважливіші передумови започаткування хору “Легенда” та його подальшого розвитку, визначити головні етапи концертно-просвітницької і конкурсно-фестивальної діяльності, розкрити особливості переходу від виконавського стилю великих хорових капел до камерного (шляхом порівняння творчих методів диригентів цього хору Олега Цигилика та Ігоря Цикліньського); показати репертуарне багатство хору. Особливо цінним матеріалом для статті послужили також спілкування з диригентами-керівниками хору “Легенда”, його колишніми і нинішніми учасниками, а також постійна участь автора публікації у хорі з 1991 року.

Музичне мистецтво Галичини і, зокрема, Дрогобиччини славалося своїми хоровими традиціями. Саме у співі українці проявляли свій характер, волю, віддаючи себе служінню національній ідеї. Показова у цьому сенсі діяльність багатьох хорів Дрогобиччини, які були тут важливими осередками національної культури. Найповніше виявився процес активізації хорового руху

завдяки діяльності музичного товариства “Боян”, у склад якого входили популярні хори регіону. Репрезентували хорову культуру Дрогобищини “Бояни” у Бориславі і Дрогобичі, хор народної школи ім. Т.Шевченка, мішаний хор української гімназії ім. І.Франка, хори ремісничого товариства “Зоря” і “Робітнича громада”, хор “Сурма” з Трускавця, численні просвітянські хорові гуртки, а також хор церкви Пресвятої Трійці. “Дрогобицький Боян” був одним з осередків музичного життя краю, активна концертна діяльність якого направлялася на поширення хорової культури, пропаганду українського репертуару [3].

У післявоєнний час хорове мистецтво спрямовується у тогочасне ідеологічне русло, пропагується масова пісня. Однією з провідних тенденцій 1960–1970-х рр. стає посилення зв'язку професійної композиторської творчості з фольклором, а також діяльністю аматорських хорових колективів. Окрім цього, проводиться транскрипція багатьох інструментальних творів композиторів-класиків для акапельного хорового виконання (твори Фрідріка Шопена, Міхала Огіньського, Людвіга Ван Бетховена). Ці тенденції, поруч із багатьма факторами, в значній мірі визначили перехід строго академічного виконавства великих хорових капел до камерної манери виконання. Особлива увага з боку багатьох професійних музикантів надається створенню композицій для хору і солістів (Євген Козак, Анатолій Кос-Анатольський, Платон Майборода, Ігор Шамо). Оригінальні тексти тогочасних поетів Дмитра Павличка, Василя Симоненка, Андрія Малишка й інших стали основою для яскравих хорових творів: “Пісня про Україну”, “Рідна мати моя”, “Де ти моя, стежино?” Платона Майбороди, “Два кольори” Олександра Білаша, “Нахилились медоцвіті” Ігоря Шамо, “Чого ти мною так гордуєси?” Юлія Мейтуса.

У 60–70-х роках у багатьох регіонах України створюється велика кількість нових концертних одиниць, таких, як ансамблі пісні й танцю (Волинь, Житомирщина та інші). Це сприяло розвитку популяризації народного гуртового співу й збагаченню музичного репертуару професійних колективів яскравими хоровими творами (Анатолій Авдієвський – “Коліскова”, “Ціброва зелена”, Анатолій Пашкевич – “Степом, степом”, Іван Сльота – “А льон цвіте”). Продовжує формуватися молодіжний хоровий стиль на основі народних та авторських популярних пісень (Анатолій Новиков – “Імні демократичної молоді світу”, Микола Колесса – “Стрілася у полі”). Цей період відзначався появою у хоровому мистецтві перших наростків камерної манери співу, які особливо притаманні вокальним ансамблям (тріо “Лебідь”, тріо “Золоті клочки”, квартет “Явір”, квартет “Легінь”, вокальні ансамблі “Мрія”, “Росинка”, “Гуцулички”).

Згідно з нашим припущенням, одним із визначальних факторів виникнення камерних хорових колективів була незаповненість “вакууму” між академічною манерою великих хорів і камерним співом вокальних груп та ансамблів.

Саме в період 60–70-х років, у час “хрущовської відлиги”, виникли сприятливі умови для бурхливого розвитку виконавсько-хорового мистецтва. До числа факторів виникнення хорових колективів, у тому числі й хору “Легенда”, можна сміливо віднести прихід до диригентсько-хорової діяльності музикантів-інструменталістів. Це було причиною для залучення до складу хорових колективів не лише виконавців-вокалістів, але й скрипалів, духовиків, піаністів, виконавська манера яких, будучи принесеною у традиційний хоро-вий спів, у значній мірі сприяла трансформуванню академічного співу великих капел у спів камерний.

Така тенденція чітко простежується у становленні камерного хору “Легенда”, який бере свій початок із хорової капели, створеної у 1970 році при Дрогобицькому міському будинку культури ім. Франка (“Легенда” – це романтична розповідь про кохання, оригінальний твір класика української музики Миколи Леонтовича, на слова Миколи Вороного). Засновником хорової капели “Легенда” був випускник Львівської консерваторії, викладач Дрогобицького музичного училища та педагогічного інституту Олег Цигилик. Учасники колективу – аматори, ентузіасти хорового співу, люди різних професій, серед яких і викладачі та студенти мистецьких закладів Дрогобича.

Олег Цигилик¹ – представник традиційного академічного співу. За короткий час хори, очолювані ним, починають відзначатися “об’ємнішим” хоровим звуком. Як показує аналіз репертуару його колективів, ним виконується різностильова програма (твори українських та зарубіжних композиторів-класиків, сучасна музика, духовні твори, українські народні пісні). На репетиціях він сам ілюструє зразковий спів, виступає солістом, уміє тримати колектив у творчому напруженні, володіє музичною інтуїцією, чітко уявляє художню картину, яку треба намалювати за допомогою звуків та найрізноманітніших їх відтінків [8].

¹ Олег Іванович Цигилик – представник сучасної української хорової школи, її західної гілки, заслужений діяч мистецтв України, доцент Львівської державної музичної академії ім. М.Лисенка, отримав диригентсько-хорову школу та вокальну базу, знає основи співу й вокально-хорову техніку. У студентські роки працював із хором Львівської політехніки (із заслуженим діячем мистецтв В.Пекарем), був одним з організаторів та диригентом Львівського міжвузівського хору “Гомін” (розформований у середині 60-х років за національно-патріотичну діяльність). Після закінчення консерваторії керував хором Дрогобицького музичного училища, капелю Дрогобицького міського будинку культури “Легенда” (заспівник), хорами Львівської консерваторії ім. М.Лисенка, музично-педагогічного факультету Дрогобицького державного педагогічного інституту ім. Франка, капелю “Каменярі” Львівського державного університету ім. Франка, чоловічою капелю “Сурма” Палацу культури ім. Гагаріна, в 1986–1988 рр. очолював державну хорову капелю України “Грембіга”, керував академічним хором викладачів Львівського музично-педагогічного училища ім. Колесси. З 1988 року очолює народний чоловічий хор “Гомін”. У 1990-х роках йому доручили керування мішаним навчальним хором музичного училища ім. Людкевича. Перелік керованих ним колективів свідчить про великий досвід професійної діяльності диригента.

З часу створення хор “Легенда” під керівництвом Олега Цигилика стрімко розвивався і в 1975 році колективу присвоюється звання “Народної хорової капели”. До яскравих сторінок творчості капели відносяться сольні виступи по телебаченню – обласному (1977, 1985) та республіканському (1973, 1975, 1976, 1985), виступи на телеконкурсі “Сонячні кларнети”, фестивалях політичної і патріотичної пісні. Хор був учасником і лауреатом багатьох обласних і республіканських конкурсів, фестивалів. Так, на всесоюзному фестивалі художньої творчості в 1977 році капела завоювала золоту медаль і стала лауреатом. Протягом 1970–1980-х років колектив здобув почесні звання на I та II всесоюзних фестивалях народної творчості [1].

У 1978 році Олег Цигилик переїздить до Львова, де очолює чоловічу капелу “Сурма” і викладає у Львівській консерваторії. Творчу естафету у свого викладача-наставника переймає і здійснює керування “Легендою” колишній учасник хору, учень О.Цигилика – Ігор Циклієвський².

Паралельно, будучи керівником “Легенди”, з 1980 року І.Циклієвський очолює також камерний хор “Сонорес” (“звуки”) при Дрогобицькому музичному училищі, який користувався великою популярністю як у любителів хорового мистецтва, так і професійних музикантів. Він був одним із найкращих навчальних колективів того часу. “Щоб колектив розвивався і процвітав, – згадує диригент, – треба віддавати йому весь свій запал і творчий потенціал. Я бачив, що розпоронююсь і був змушений зробити вибір. А оскільки камерне музикування заповнило всю мою душу, я надав перевагу “Соноресу” [5]. Так описує І.Циклієвський свій професійний стан і вибір.

З 1982 по 1983 рік керівником “Легенди” є Ніна Фінкіна. Зміна диригента призвела до певної творчої кризи в колективі.

Для відродження професійних принципів у колектив повертається Олег Цигилик. Згодом маестро зігдує: “Важка моя робота, та й нищила вона мене,

² Ігор Михайлович Циклієвський – хоровий диригент, заслужений працівник культури України, закінчив Дрогобицьке музичне училище (1970, клас Олега Цигилика), Львівську державну консерваторію (1975, клас Михайла Анківа) з 1975 по 1990 рік викладає диригування, а з 1995 року є завідувачем хорового відділу Дрогобицького музичного училища. З 1990 по 1992 рік працює старшим викладачем кафедри хорового диригування та методики музичного виховання в Дрогобицькому педагогічному інституті ім. Франка, у 1992–94 роках – старшим викладач, доцент, завідувач кафедри хорового диригування Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка у Львові. Керував хорами хлопчиків (Стрий, Дрогобич), “Лемковинною” (Львів), у 1978–92 рр. – хором Дрогобицького музичного училища, в 1980–85 рр. – камерним хором “Сонорес” (заспівник), з 1985 р. – народною хоровою капелюю (згодом камерний хор) “Легенда” (з 2003 року – муніципальний), водночас у 1992–94 рр. – хором студентів Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка у Львові. Провів майстер-класи (1999) з хором музично-педагогічного факультету Будапештського університету почесний гість усіх хор-фестив “Золотоверхий Київ”, член журі міжнародного конкурсу хорів у місті Бялосток (1 лютого 2003), учасник міжнародного симпозіуму хорових диригентів та вокалістів у Іданську (2003).

але я знаю, що так мусить бути, знаю, що диригентом-хормейстром я став не для себе, а для мистецтва. Бачачи, що моє дітище гине, я повернувся в “Легенду” [1].

Період початку 80-х років відзначений творчою співпрацею капели “Легенда” з колективами сусідніх республік, що входили до складу СРСР. Під впливом багатьох прибалтійських диригентів, зокрема латвійських братів Іманса і Гідо Кокарсів (Іманс Кокарс – керівник знаного хору “Ave sol”), у значній мірі змінюється творчий світогляд диригентів “Легенди” (Олега Циглика, Ігоря Цикліньського) і самого колективу. Стримана північна манера висловлення почуттів, наближення до латвійської народної музики, і разом з тим насичена типово симфонічним диханням звучання хору, що в тембровому відношенні є своєрідним і цікавим, трансформуються у напрочуд дивовижні картини. Гастролі по країнах Прибалтики, державах, де хорове мистецтво підтримуване і всіляко заохочуване урядом, стали вирішальними у виборі напрямку діяльності. Прибалтика зі своїми давніми хоровими традиціями внесла свіжий подих у мистецьке життя хору. Таким чином, у репертуарі “Легенди” з’являються нові твори, серед яких твори М.Чюрльоніса, В.Торміса, У.Сісака. Хорова музика, збагачена новітніми композиційними засобами, вимагала від виконавців оновлення техніки інтонування, специфічних слухових навичок.

У 1986 році О.Циглик їде до Львова, будучи запрошеним на посаду керівника хорової капели “Трембіта”. Камерний хор “Сонорес” припиняє своє існування. Ігор Цикліньський як диригент і творча особистість реалізує себе в роботі з “Легендою”. Камерне музикування спонукало його до реорганізації хорової капели “Легенда” в камерний хор, який стає основним у його творчій діяльності.

Відомо, що завдяки відносно невеликому складу камерний хор має ряд виняткових переваг - це рухливий, мобільний колектив, здатний виконувати концертну програму в невеликих залах. Водночас специфіка саме камерного хорового виконавства полягає в тому, що вона розкриває величезний простір для вияву творчих здібностей кожного співака. У Європі, де хором вважається колектив, який складається щонайменше з 30- 32 співаків, камерні хори часто називають “ансамблями солістів”. Саме такі мобільні колективи, на думку відомого диригента М.Юрченка, змогли подолати ізоляваність України від європейського середовища, допомогли відділити українську музику від російської, чим сприяли утвердженню України як держави з різноманітною та самобутньою культурою [4].

Сфера камерної музики вимагає особливої відточеності виконання. Тут є і психологічний аспект. У камерному хорі учасникам значно важче працювати ніж у великому. Адже це мистецтво колективне, де взаємодопомога, добро-

зичливість та витримка є характерними якостями камерного виконавства. Учасники таких хорів володіють багатим творчим потенціалом, вони вокально рухливі, ансамблево поєднані, гнучко реагують на диригентський жест, можуть більш чітко орієнтуватися у деталях хорової партитури.

З кожним роком, із кожним поколінням хористів, повним конкурсним випробуванням ускладнювався репертуар камерного хору "Легенда". Ставали жорсткішими вимоги до виконавської майстерності учасників. На початку це були аматори, які не мали спеціальної музичної освіти, але були співаками від природи. Нині – це, в основному, виконавці зі спеціальною музичною освітою. У "Легенді" беруть участь викладачі-професіонали з музичного училища імені В.Барвінського та з музично-педагогічного факультету Дрогобицького педагогічного університету. Також у колективі співає творча молодь, студенти. За словами І.Цикліньського, якоїсь сталої, строго відпрацьованої системи підбору виконавців немає. Критерій один – професіоналізм. Виконавець повинен володіти серйозною музично-теоретичною і виконавською базою, що сприяло б успішній участі у різноманітних конкурсах і фестивалях, а також у концертних виступах.

Конкурс – це можливість оцінити своє вміння, талант, мистецтво. Професійний колектив "Легенда" постійно вдосконалює творче самовираження. Надзвичайно плідним у цьому напрямку став період кінця 80-х років. То був початок стрімкого зростання та досягнення висот виконавської майстерності.

"Легенда" бере участь у фестивалі хорової музики ім. С.Тансєва (1989) в місті Володимирі (Росія), куди з'їхалися кращі колективи Грузії, Прибалтики, Росії та України. Фестиваль збагатив хор практичним досвідом, розширив знання сучасної хорової музики, різних виконавських манер, ознайомив із творчістю видатних диригентів. Важливим для "Легенди" був виступ на Першому Всеукраїнському конкурсі ім. М.Леонтовича (1991), де у номінації "камерний хор" колектив здобув першу премію.

Демократичні процеси в суспільстві (початок 90-х років) дозволили митцям звернути увагу на раніше заборонену духовну хорову музику українських і зарубіжних композиторів. Так, на Першому міжнародному святі української духовної музики у виконанні "Легенди" вперше прозвучала Літургія Михайла Вербицького.

Своєрідним визнанням майстерності колективу була участь у фестивалі "Музика українського зарубіжжя" (Львів, 1991), для якого на замовлення оргкомітету було підготовлено концертну програму з творів композиторів української еміграції Андрія Гнатюшина, Мирона Федоріва, Григорія Китастого. Усе це стало сходинками до майстерності, котра вивела "Легенду" на рівень міжнародних конкурсів.

У рамках XXVI міжнародного фестивалю хорової пісні в місті Мендзиздрєс (Польща, 1991) серед понад 20 учасників із різних міст Європи й світу хор здобуває третє місце (бронзова медаль), а за виконання Літургії М.Вербицького отримує спеціальний приз “за відкриття невідомої музики”. “Хор під керівництвом І.Цикліньського відзначився м’якою барвою звучання, пластичністю фразування, чистотою інтонації як в ансамблевих, так і в численних сольних фрагментах. Через що романтична за характером композиція Михайла Вербицького, а особливо насичені гармонією твори Лєсі Дичко, прозвучали чудово” [1].

“Легенда” поставила собі за мету перемагати. Чергова нагорода – І премія на обласному конкурсі академічних хорових колективів ім. Д.Січинського в Івано-Франківську – ще один подарунок рідному місту на честь його 900-ліття.

Участь у конкурсах була і залишається для хору своєрідним стимулом для розвитку. А участь у конкурсі ім. Б.Бартока (Дєбрецен, Угорщина, 1992) ще й інтригувала, оскільки за умовами конкурсу виконувалася лише сучасна музика. Програма виступів складалася з акапельної музики композиторів ХХ століття, музики, яка була насичена різноманітними фонічними сонорними ефектами, нетрадиційними способами звуковидобування, важкою в ладоінтонаційному відношенні мовою, складним для українців текстом (виконання двох обов’язкових творів угорських композиторів мовою оригіналу), а тому ставила ряд виконавських проблем не лише перед аматорськими, але й професійними колективами. Все це свідчило про високий рівень конкурсантів. Виступ “Легенди” схвилював слухачів, привернув особливу увагу членів журі, яке присудило хорові другє місце.

Завдяки цьому конкурсу “Легенда” була внесена у картотеку хорових товариств, котра дає можливість одержати повну інформацію про музичне життя у світі. Колектив отримує велику кількість запрошень на різноманітні хорові конкурси та фестивалі, на багатьох із яких стає переможцем. Так, камерний хор “Легенда” (з 1990) – лауреат і дипломант міжнародних конкурсів у Польщі (1991, 2003), Угорщині (1992, 1996, 1998), Словаччині (1996, 1998), Німеччині (1993, 1997, 1998, 2001), Франції (1996), Бельгії (1999), Австрії (2000), учасник міжнародного хор-фєсту “Золотоверхий Київ” (2003), ХХІІІ міжнародного фестивалю у місті Бялисток (Польща, 2003) та неодноразовий учасник міжнародного фестивалю духовної пісні візантійського обряду у м. Кошицях (Словаччина, 1994, 1995, 1999, 2000) [9].

Безумовно, своїм високим рівнем колектив завдячує передусім унікальному диригенту та педагогу Ігорю Цикліньському. А створення успішно концертуєного колективу є яскравим свідченням невтомної творчої енергії і натхненного служіння мистецтву талановитого наставника молоді.

У формуванні репертуару Ігор Цикліньський продовжує і розвиває традиції сучасної хорової музики, виконуючи композиції різних епох і стилів.

Маєстро тонко відчуває музичну драматургію, наскрізну лінію концерту, його хорову архітектуру. Треба відзначити вміння диригента делікатно проінювати співаків хору стильовими особливостями музичних творів. Ансамблева довершеність, чистота інтонування, бездоганне злиття всіх голосів, м'якість теситурних переходів, чіткість словесного ансамблю в поєднанні з тембровою рельєфністю окремих груп хору дають можливість тонко інтерпретувати найрізноманітнішу хорову музику.

І.Цикліньський має особливий дар бачення широких обріїв світової музичної культури, а також шляхи та способи досягнення досконалості у виконанні різножанрових хорових творів. Диригент сміливо експериментує, залучаючи до репертуару джазову музику, спізоди танцювальної та інструментальної музики, елементи театралізації: рухи, притопування, плескання в долоні, гра на різних музичних інструментах (твори Джорджа Гершвіна, Роберта Шоу, негритянські епірічуелси, Джон Тавенер "Святий" (солю віолончелі), Юрій Алжисв "Корочун-коляда" (використання ударних інструментів). Унаслідок таких чинників характер сприйняття змінюється, коли не лише слухаєш певний твір, а й спостерігаєш дійство.

Досягнувши у виконанні сучасної світової і джазової музики та інтерпретації авангардних творів блискучих успіхів, хор ставить завдання посвятити себе відтворенню широкої, унікальної панорами української духовної музики (від найдавніших наспівів до модерної духовної музики). До вершинних досягнень хору можна віднести виконання Літургій Миколи Дилецького та Михайла Вербицького.

Вагоме місце у репертуарі колективу посідають твори композиторів-класиків української хорової музики Миколи Лисенка, Кирила Стеценка, Бориса Лятошинського, а також твори світової та вітчизняної класики Йогана Себастьяна Баха, Вольфганга Амадея Моцарта, Петра Чайковського, Сергія Танєєва. Особливе місце в репертуарі хору займає духовна музика, яка представлена творами Артемія Веделя, Максима Березовського, Дмитра Борпнянського.

Музично-виконавська палітра "Легенди" містить у собі всі барви української народної пісенної музики. І.Цикліньський має багаті естетичні смаки й тому так вдало добирає з величезного масиву обробок українських пісень ті, які містять у собі життєствердуючу енергетику, високу духовність ("Цвіте терен" обр. О.Коломійця, "Котилася зірка" обр. М.Леонтовича, "Ой у полі криниченька" обр. М.Колесси).

Свідченням непересічного таланту диригента є його здатність глибоко переживати емоційний зміст народної пісні національних культур Африки, Японії, Венесуели, Куби, Бразилії, Іспанії, Польщі.

Складні сучасні композиції Лесі Дичко, Віктора Степурка, Володимира Зубицького, Юрія Алжисва назавжди увійшли в репертуар "Легенди". Колек-

тив, виконуючи твори цих талановитих композиторів, шукає і знаходить їх інтерпретаційну основу шляхом зіставлення своїх творчих програм із модерними релігійними творами таких сучасних європейських композиторів, як Юзеф Свідер, Мозес Хоган, Поль Стігманс, Хав'єр Бусто, Самюель Барбер, Ромуальд Твардовський. Більшість цих творів у виконанні хору являють собою доволі незвичну з точки зору традиційного хорового репертуару картину сучасного музичного мислення. Разом із тим музика українських, польських, іспанських, англійських, угорських, американських, швейцарських авторів, які опираються на традиції національної культури й обрядовості, творять чи не найбагатшу палітру в творчості "Легенди". Водночас, сучасні твори європейських та українських композиторів, багато з яких були обов'язковими для виконання на міжнародних хорових конкурсах, складають основу репертуарного збірника хору (2002) [2].

І.Циклінський зі своїм хором здійснив також запис концертних програм на Українському радіо (1989, 1990, 1992, 1995); було записано дві аудіокасети: "Духовна музика галицьких композиторів" та твори західноєвропейських і українських сучасних композиторів; два компакт-диски: "Хорові твори композиторів ХХ століття" та "Літургія М.Вербицького".

Високе виконавське мистецтво – визначальна риса художнього обличчя колективу. І нині, напередодні 35-річчя, варто згадати співаків (а їх більше 200), котрі творили історію цього злагодженого мистецького організму. Це – відомі хормейстери та вокалісти: Микола Гобдич, Володимир та Юрій Курачі, Тарас Миронюк (Київ), Мирон Миронюк, Ігор Дем'янець (Івано-Франківськ), Наталія Самокішин, Євгенія Шуневич (Дрогобич), Петро Швайковський, Руслан Ляшенко (Львів), Василь Русов (Франція), Роман Волошук (Великобританія), Болеслав Курек (Польща).

Аналіз творчого шляху камерного хору "Легенда" дає можливість на основі узагальнень зробити певні висновки щодо подальшого його розвитку, перспектив. Колектив і надалі залишається форпостом хорової справи в Україні поруч з іншими всесвітньовідомими українськими професійними хорами. Смілива експериментальна робота Ігоря Циклінського сприяє не лише трансформуванню камерного хору "Легенда" у навчально-наукову музично-хорову лабораторію, але й зацікавлює наукові кола щодо вивчення та популяризації його досвіду.

Унікальність інтерпретації хорових творів І.Циклінським сприятиме тому, що йому пропонуватимуть свій доробок молоді композитори, а сам маестро і його колектив завжди будуть бажаними учасниками престижних міжнародних конкурсів та фестивалів хорової музики. Подальший професійний ріст "Легенди" може залучити її до співпраці з кращими камерними оркестрами, молодіжними театрами тощо. Важливою перспективою, а радше

місією хору І.Цикліньського є створення дитячої хорової студії, учні якої – музично обдаровані діти, які зможуть сформувати себе як майбутні високопрофесійні музиканти.

Ігор Цикліньський не відступає від основного творчого кредо: "Шлях до майстерності – через наполегливу працю, правильне розуміння природи співу, його основи – вокально-хорової техніки як складової головних елементів хорової звучності". У 2003 році хор "Легенда" став муніципальним. Сьогодні він у розквіті творчих сил, сповнений творчих задумів, пошуків нових форм хорового виконавства. Успішна багатолітня діяльність хору та диригента примножувала й буде примножувати славу міста Дрогобича, традицій українського хорового мистецтва.

1. Швайковський П. Творчий шлях "Легенди" // Дипломна робота. – Вищий державний музичний інститут ім. М.Лисенка. – Львів, 1998. – 72 с.
2. Камерний хор "Легенда". Репертуарний збірник / Упор. І.Цикліньський. – Дрогобич, 2002. – 150 с.
3. Бермес І. Спецкурс "Хорова культура Дрогобиччини": актуальність вивчення // Науковий вісник Національної муз. академії ім. П.Чайковського. – Вип. № 35. – Київ, 2004. – С.170-179.
4. Котко С. Камерний хор "Київ" як художній феномен національної культури // Матеріали до укр. мистецтвознавства (на пошану А.Мухи). – Вип. № 3. – Київ, 2003. – С. 54-60.
5. Сосюк І. Звуки, ставиние легендой // Трускавецькая здравница. 1988. – 1 апреля.
6. Сіота Б. Концерт дружби // Радянський педагог. – 1988. – 12 травня.
7. Оніщак А. На вершині // Галицька зоря. – 1998. – 11 серпня.
8. Бурбан М. Олесь Цигилик // Галицька зоря. – 1999. – 25 вересня.
9. Процик Л. Свято духовного єднання // Галицька зоря. – 2000. – 26 грудня.
10. Цигилик О. Мажестро І.Цикліньському – 50 // Культура і життя. – 2001. – 20 січня.
11. Цуден А. Від монодії до спіричуеслу // Поступ. – 2002. – 4. 10 квітня.
12. Власюк А. Легенда – територія кохання // Культура і життя. – 2004. – 5 серпня.
13. Пилик Б. Піднявшись душею над сутою сует // Галицька зоря. – 2004. – 4 жовтня.

The article contains an analysis of creative activity of the Municipal Chamber Choir "Lehenda" (the city of Drohobych) since the period of its foundation, unique style development recognition and its future prospects

Key words: choral art, musical culture, conductor